Nr 142.

Ankom till Riksdagens kansli den 16 maj 1913 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till Sveriges utsädesförening, jämte två i ämnet väckta motioner.

I en till Riksdagen den 4 april 1913 avlåten, till jordbruksutskottets förberedande handläggning remitterad proposition, nr 194, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet för jordbruksärenden samma dag föreslagit Riksdagen att, med godkännande av de i berörda protokoll närmare angivna villkor, å extra stat för år 1914 bevilja Sveriges utsädesförening ett anslag av 66,000 kronor såsom bidrag till uppehållande av föreningens praktiskt vetenskapliga verksamhet.

Upprinnelsen till Sveriges utsädesförening var den år 1886 stiftade s. k. Svalövsföreningen, vilken till att börja med var ett privat företag, avsett att med sin verksamhet omfatta allenast södra Sverige, men som redan följande år utvidgades till en »allmän svensk» utsädesförening, som inom kort, efter sammanslutning med den år 1889 i Örebro bildade Mellersta Sveriges utsädesförening antog namnet Sveriges utsädesförening.

Föreningens ändamål är, enligt de av Kungl. Maj:t den 23 december 1909 för föreningen fastställda stadgar, att verka för odling och utveckling av förbättrade sädesslag och frösorter, och söker föreningen uppnå detta ändamål genom att på enskilda orter utföra noggranna kontrollerande försök för utrönande av här i landet såväl som i utlandet odlade framstående växters olika värde och lämplighet för

våra förhållanden; genom att förmedelst omsorgsfull och under insiktsfull ledning utförd förädling åstadkomma utmärkta stamutsäden och verka för deras spridning inom landet; genom att befrämja gräsfröodling och verka för en mera rationell odling av rotfrukter och övriga foderväxter; samt genom att förmedelst utställningar, tryckalster och andra lämpliga åtgärder sprida kännedom om och bana väg för användandet av gott utsäde.

Föreningens angelägenheter handhavas av dels en mindre styrelse, bestående av minst sju, högst tolv medlemmar, dels en större styrelse, sammansatt av föreningens hedersledamöter, samtliga medlemmar av den mindre styrelsen samt av ombud för de hushållningssällskap, som med minst 500 kronor årligen understödja föreningen. I den mindre styrelsen förordnar Kungl. Maj:t en medlem, tre väljas av föreningens hedersledamöter samt hushållningssällskapens ombud och de övriga väljas av föreningen på allmänt årsmöte.

Den större styrelsen har att handlägga frågor, som röra föreningens allmänna verksamhet, samarbetet med hushållningsällskapen i riket och med mindre lokala föreningar. Denna styrelse sammanträder vid föreningens ordinarie årsmöte och för övrigt på kallelse av ordföranden, då föreningens angelägenheter sådant påkalla. Vid större styrelsens sammankomster äger chefen för lantbruksstyrelsen rätt att närvara och i överläggningen deltaga.

Den mindre styrelsen åligger att till verkställighet befordra föreningens och den större styrelsens beslut, övervaka ledningen av föreningens vetenskapliga och praktiska verksamhet, handhava dess ekonomiska angelägenheter, handlägga löpande ärenden, antaga och avskeda för föreningens verksamhet nödig personal samt för övrigt på allt sätt söka befordra föreningens syftemål.

Föreningens förädlingsverksamhet utövas dels vid huvudanstalten å Svalöv, dels ock vid två filialer, en vid Ultuna och en i Luleå.

Föreståndaren för arbetena, vilken utses av den mindre styrelsen, skall leda och övervaka verksamhetens olika grenar vid huvudanstalten och filialerna enligt plan, som underställes mindre styrelsens prövning, och handhar därjämte själv någon gren av förädlingen samt har för övrigt att ställa sig till efterrättelse den närmare instruktion, som utfärdas av mindre styrelsen.

Därjämte finnas vid föreningen anställda dels sekreterare och skattmästare dels ock förste och andre assistenter, filialföreståndare, inspektor, trädgårdsmästare, kontrollant m. m.

Föreningens räkenskaper granskas av tre revisorer, av vilka en

utses av Kungl. Maj:t, en av föreningens hedersledamöter och hushållningssällskapens ombud samt en av föreningen å dess årsmöte.

Föreningen sammanträder till ordinarie årsmöte en gång årligen under sommarens lopp.

De ur arbetena vid föreningens förädlingsanstalt framgående nya sorterna övertagas, renodlas och föras i handeln av ett vid sidan av föreningen stående, självständigt affärsföretag, Allmänna Svenska Utsädesaktiebolaget. Förhållandet mellan detta bolag och föreningen är genom ett under medverkan av statsmakterna tillkommet kontrakt reglerat för tiden till och med år 1919.

För handläggning av frågor rörande överlåtelse av utsädesföreningens stammar m. m. finnes en kommission av tre ledamöter, av vilka en är utsedd av Kungl. Maj:t, en vald av hushållningssällskapens ombud och en av föreningens mindre styrelse.

De med bedrivande av utsädesföreningens verksamhet förenade kostnader täcktes till en början genom avgifter från föreningens ledamöter, varjämte även åtskilliga intresserade skånska lantmän genom en garantiförening till stödjande av verksamheten gemensamt påtogo sig tillhandahållandet av viss summa årligen. Därjämte har föreningen haft att uppbära royalty från Allmänna Svenska Utsädesaktiebolaget. Föreningens inkomster från bolaget hava uppvisat en stadig ökning, och synes man kunna hysa grundad förhoppning, att denna ökning också skall fortfara.

Bidrag till uppehållande av föreningens verksamhet har föreningen även erhållit från hushållningssällskapen i riket ävensom från vissa landsting. I fråga om de från hushållningssällskapen utgående bidragen har föreningen erinrat, hurusom då föreningen för år 1903 planerat en viss utvidgning av sin verksamhet och därför hos hushållningssällskapen gjort framställning om ökade bidrag, sådan ökning endast erhållits från fyra håll och det i stället blivit uppenbart, att hushållningssällskapens egen ekonomiska ställning under tiden blivit sådan, att de snarare funne sig föranlåtna att göra inskränkningar i dittills lämnade anslag, samt att dylik inskränkning inträtt och sedan alltjämt fortgått, så att för år 1913 endast 8,050 kronor från sju sällskap vore att någorlunda säkert påräkna, under det att 5,600 kronor från elva sällskap vore beroende av förnyad prövning.

Redan kort tid efter föreningens bildande erhöll den understöd av statsmedel. Så anvisade Kungl. Maj:t från av Riksdagen till befrämjande av jordbruk och lantmannanäringar å ordinarie stat anslagna

medel år 1886 ett anslag av 5,000 kronor, år 1888 ett anslag av 10,000 kronor och år 1890 ett anslag av 20,000 kronor. Från och med år 1891 utgick detta anslag årligen, under åren 1891—1893 med 15,000 kronor och under åren 1894—1904 med 18,000 kronor. Sedan sistnämnda års Riksdag på grund av inom Riksdagen väckt motion till upprätthållande av föreningens praktiskt vetenskapliga verksamhet på extra stat för 1905 anvisat 25,000 kronor, vilket belopp sedermera anvisats för varje år till och med år 1912, har det av Kungl. Maj:t anvisade anslaget utgått med 15,000 kronor om året; och har det sammanlagda beloppet av de till utsädesföreningen lämnade statsbidragen således under åren 1905—1912 utgjort 40,000 kronor om året. Med anledning av framställning från föreningen om förhöjt statsanslag föreslog Kungl. Maj:t nästlidne års Riksdag, att såsom bidrag till uppehållande av föreningens verksamhet på extra stat för år 1913 anvisa 35,000 kronor, varigenom hela statsbidraget för detta år skulle komma att utgöra 50,000 kronor.

Vid ärendets behandling inom Riksdagen förelåg till prövning jämväl en inom Andra kammaren väckt motion, däri på anförda skäl hemställdes, bland annat, att Riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda, dels huruvida och under vilka villkor den av föreningen vid Svalöv bedrivna praktiskt vetenskapliga verksamhet kunde övertagas av staten, dels ock huruledes denna jämte annan statens försöksverksamhet på jordbrukets område skulle kunna förläggas under enhetlig ledning och förvaltning, samt för Riksdagen framlägga de förslag, till vilka denna utredning kunde föranleda.

Berörda motion tillstyrktes av jordbruksutskottet, som jämväl förordade förhöjning för år 1913 i det till anstalten utgående statsanslaget. I sin motivering framhöll utskottet, att i den mån staten på grund av ortsbidragens upphörande eller eljest nödgades ikläda sig ökade uppoffringar för uppehållande av föreningens verksamhet, torde också statens intresse att föra denna verksamhet in under sin omedelbara omvårdnad ökas. Med avseende härå och då föreningen tydligen stode inför ett nytt skede i sin utveckling samt den av staten direkt utövade försöksverksamheten på jordbrukets område icke omfattade verksamhet av den art, föreningen utövade, syntes utskottet skäl tala för att nu taga i övervägande, huruvida det icke skulle vara till fördel för såväl statens nämnda försöksverksamhet som föreningens syften att åvägabringa ett närmare samband mellan ifrågavarande närbesläktade verksamhetsgrenar. Utskottet hade därför, utan att vilja uttala någon bestämd

uppfattning om eller i vad mån ett sådant närmande borde ske, funnit sig böra instämma i det krav på utredning i ämnet, som i motionen framställts.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag beträffande förhöjt statsanslag till föreningen. Det av utskottet tillstyrkta förslaget om skrivelse rörande utredning om statens ifrågasatta övertagande av anstaltens verksamhet förföll däremot på grund av kamrarnas skiljaktliga beslut i ämnet.

Med anledning av vad i ärendet förekommit tillkallade emellertid statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet enligt nådigt bemyndigande fyra sakkunniga personer för verkställande av utredning, huruvida och i så fall under vilka villkor staten borde kunna övertaga den praktiskt vetenskapliga verksamhet, som bedreves av föreningen, därvid även borde komma under övervägande såväl möjligheten för samt fördelarna och olägenheterna av ett fortgående i huvudsak på samma väg som hittills som ock de fördelar och olägenheter, vilka kunde tänkas förbundna med statens övertagande av anstalten.

I sitt den 12 november 1912 avgivna utlåtande hava bemälde sakkunniga först redogjort för fördelarna och olägenheterna av nuvarande organisation vid Svalöv samt huru anstaltens ledning och organisation m. m., enligt deras åsikt, lämpligast skulle anordnas, därest, å ena sidan, staten helt och hållet övertoge förädlingsanstalten samt, å andra sidan, samma väg som hittills fullföljdes, dock med det staten tillkommande inflytandet på föreningens skötsel ytterligare stärkt och med införande samtidigt av vissa förändringar, avseende att avhjälpa de med föreningens nuvarande organisation förknippade olägenheterna.

Som resultat av den gjorda undersökningen anföra de sakkunniga, att de funnit frågan om beredande av en mera tryggad ställning för anstaltens tjänstemän vara för den fortsatta verksamheten därstädes och dess vidare utveckling av så stor betydelse, att de ej skulle tvekat föreslå anstaltens övertagande av staten, därest denna angelägenhet ej kunnat på annat sätt tillfredsställande ordnas. Emellertid hölle de före, att denna angelägenhet skulle bliva behörigen tillgodosedd jämväl vid genomförandet av det av dem skisserade förslaget till anstaltens fortvaro såsom enskild institution, enligt vilket förslag en del av tjänstemännen skulle tillförsäkras rätt till vissa minimilöner, avdelningsföreståndarna erhålla rätt till ålderstillägg samt åtminstone vissa av anstaltens tjänstemän erhålla rätt att vid övergång till statstjänst såsom tjänstår räkna sig tillgodo den tid, de varit anställda vid Svalöv, varjämte pensionsrätt för tjänstemännen även ifrågasatts.

Vid sådant förhållande och då de sakkunniga vore av den me-

ningen, att de friare former, under vilka anstalten, om den fortlevde såsom enskild, kunde bedriva sin verksamhet, vore av avsevärd betydelse för densammas framgång, och då de vidare förmenade, att anstaltens behöriga skötsel skulle bliva fullt garanterad genom en sådan anordning, att Kungl. Maj:t finge rätt att utse 5 av föreningsstyrelsens 7 ledamöter, ansåge de sig böra förorda, att svalövsanstalten, efter vidtagande av de förändringar i fråga om dess ledning, som nyss antytts, fortfarande måtte bibehållas som en enskild statsunderstödd institution.

I avgivet utlåtande har lantbruksstyrelsen i motsats till de sakkunniga förordat svalövsanstaltens övergång till statsinstitution samt i sådant hänseende framlagt fullständigt förslag till plan för omorganisationen.

Beträffande upprätthållandet av anstaltens verksamhet under år 1914 har föreningen gjort framställning därom, att Kungl. Maj:t måtte ingå till innevarande års Riksdag med hemställan, att Riksdagen måtte för år 1914 ej mindre i likhet med föregående år åt föreningen anvisa ett anslag av 35,000 kronor till uppehållande av föreningens praktiskt vetenskapliga verksamhet än även därutöver 30,000 kronor till nödig komplettering av densamma jämte ytterligare 10,000 kronor till betäckande av den brist i föreningens hittills varande inkomster, som komme att uppstå i och med ytterligare indragning av landstingens och hushållningssällskapens anslag, eller tillhopa 75,000 kronor. Denna framställning har av de sakkunniga tillstyrkts i så måtto, att de förordat ett statsanslag för år 1914, utöver det å ordinarie stat utgående bidraget av 70,000 kronor.

I själva huvudfrågan, Svalövsanstaltens övertagande helt och hållet av staten eller bibehållande såsom enskild statsunderstödd institution, har Kungl. Maj:t i sin nu föreliggande proposition biträtt de sakkunnigas mening. Beträffande statsbidraget för år 1914 har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att å extra stat för sagda år anvisa 66,000 kronor eller 31,000 kronor mera än innevarande år. Ökningen är i huvudsak föranledd dels av avlöningsförhöjning åt vissa tjänstemän vid anstalten dels ock av ifrågasatt utvidgning av anstaltens verksamhet.

För tilldelande för framtiden av statsanslag åt föreningen skulle emellertid stadgas vissa villkor och bestämmelser. Sålunda skulle för beredande åt staten av större inflytande å verksamheten vid anstalten — i stället för den nuvarande anordningen med två styrelser — anstaltens ledning anförtros åt *en* styrelse, bestående av 7 ledamöter, av vilka 4 — däribland ordföranden — skulle utses av Kungl. Maj:t och de övriga 3 av föreningen. Likaledes skulle Kungl. Maj:t, som enligt

för föreningen nu gällande stadgar äger att utse en av föreningens tre revisorer ävensom en av de tre ledamöterna i den för handläggning av frågor rörande överlåtelse av föreningens stammar tillsatta kommission, berättigas att utse två av revisorerna ävensom två av ledamöterna i omförmälda kommission.

För åstadkommande av erforderligt samarbete med centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet skulle vidare någon eller några av avdelningsföreståndarna vid svalövsanstalten närvara, då arbetsplaner för centralanstaltens avdelningar uppgöras av centralanstaltens nämnd.

Vid bifall till ovan föreslagna ändringar i svalövsanstaltens organisation samt åtgärder i syfte att åstadkomma bättre samarbete med centralanstalten skulle härav betingade ändringar av Kungl. Maj:t vidtagas i gällande stadgar för utsädesföreningen.

För tillgodonjutande av de till föreningen under senare åren beviljade statsanslag har av Kungl. Maj:t föreskrivits, att föreningen hade att ställa sig till efterrättelse bestämmelserna i ovannämnda mellan bolaget och föreningen för en tid av tio år från den 1 juli 1909 avtalade överenskommelse angående överlåtande av från föreningen utgående nya stammar och sorter av lantbruksväxter. Såsom av lantbruksstyrelsens utlåtande framgår, hava emellertid numera med bolagets styrelse förhandlingar inletts i syfte att berörda överenskommelse måtte varda ersatt med en ny sådan, och förslag till nytt kontrakt emellan bolaget och förföreningen har även upprättats. Enligt departementschefens förmenande borde dock detta förslag icke i oförändrad form godkännas utan föranleda till fortsatta underhandlingar med bolagets styrelse. På grund härav har departementschefen icke ansett sig böra för närvarande hemställa om ändring av det i förevarande hänseende nu stadgade villkor.

Såsom villkor för statsbidraget skulle vidare föreskrivas, att, därest föreningens inkomster från bolaget skulle under visst år överstiga vad som i staten för samma år beräknats, föreningen icke skulle äga att under året disponera det sålunda uppkomna överskottet, utan skulle sådant överskott av föreningen reserveras och upptagas såsom inkomst i statförslag, som upprättas för kommande år.

Under de senare åren har såsom villkor för statsanslags utgående föreskrivits, bland annat, att föreningen skulle i viss utsträckning till mindre jordbrukare utlämna goda utsäden såsom försträckning samt av andra medel än statsanslag bestrida därav föranledda kostnader. I sin framställning om statsbidrag för år 1914 har föreningen hemställt, att enär fullgörandet av ifrågavarande föreskrift åsamkade föreningen av-

sevärda kostnader och även i övrigt medförde åtskilliga olägenheter, sådan föreskrift icke måtte hädanefter meddelas. Mot berörda hemställan, vartill såväl de sakkunniga som lantbruksstyrelsen tillstyrkt bifall, har ej heller departementschefen haft något att erinra.

I överensstämmelse med vad hittills skett, skulle emellertid även hädanefter såsom ytterligare villkor för statsanslags åtnjutande föreskrivas, *dels* att kostnaderna för de ledamöter i föreningens styrelse, vilka utses av Kungl. Maj:t, ävensom för de personer, vilka av Kungl. Maj:t förordnas att deltaga i revisionen av föreningens förvaltning, skola bestridas av föreningen med belopp, som i brist på godvillig överenskommelse skola bestämmas av lantbruksstyrelsen, *dels* att föreningen skall i avseende å sin verksamhet vara underkastad inspektion från statens sida, vilken inspektion skall utövas av lantbruksstyrelsen, *dels* att föreningens filialer ej skola få nedläggas utan medgivande av lantbruksstyrelsen, *dels ock* att föreningen årligen skall till Kungl. Maj:t avgiva redogörelse för sin verksamhet och förvaltning.

Beträffande utredningen i ärendet i övrigt tillåter sig utskottet få hänvisa till själva propositionen.

Motioner. I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft tvenne inom Andra kammaren väckta motioner, nämligen *dels* nr 330 av herr *Nilsson* i Tånga, vilken hemställt, att Riksdagen måtte besluta, att den av Sveriges utsädesförening i Svalöv bedrivna, praktiskt vetenskapliga verksamhet övertages av staten, att plan, innefattande såväl den med detta övertagande förenade kostnaden som förslag till centralisering av all med statsmedel bedriven växtförädlings- och försöksverksamhet på jordbruksområdet förelägges nästkommande års Riksdag, samt att till Sveriges utsädesförening i Svalöv bevilja för år 1914 ett extra anslag av 35,000 kronor, *dels ock* nr 339 av herrar *Linders* och *Nilsson* i Kabbarp, däri hemställts, att Riksdagen ville i samband med fastställande av stat för år 1914 för Sveriges utsädesförening och beslut i övrigt, som föranledes av Kungl. Maj:ts proposition, även besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning och förslag i syfte att erhålla en särskild avdelning för förädling av trädgårdsväxter under enhetlig ledning med Sveriges utsädesförening eller den statsinstitution, som kan komma att övertaga dennas verksamhet.

Till stöd för sistnämnda motion har anförts följande:

»Kungl. Maj:t har i proposition nr 194 begärt för år 1914 ett anslag åt Sveriges utsädesförening av 66,000 kronor. I sammanhang med det från 35,000 kronor under innevarande år förhöjda statsansla-

get föreslår Kungl. Maj:t viss omorganisation i olika avseenden, närmast i anledning av det förhållandet, att staten för framtiden måste bereda sig att så gott som allena bekosta nödiga anslag för upprätthållande av föreningens praktiskt vetenskapliga verksamhet.

På frågans förberedande stadium har även tanken på att låta föreningen ersättas av en för ändamålet lämpad statsinstitution varit under övervägande. Lantbruksstyrelsen hade tillstyrkt detta förslag och utarbetat en fullständig plan. Enligt vår mening tala de starkaste skäl för en sådan anordning. Emellertid vilja vi icke nu vidare ingå härpå, i synnerhet som Riksdagen likväl kommer att taga ställning till det projektet i anledning av motion, som väckts av herr Olof Nilsson i Tånga.

Av vad vi anfört torde framgå, att statsintresset hädanefter kommer att bli det förhärskande och bestämmande vid Sveriges utsädesförenings verksamhet. Det torde därför från Riksdagens sida böra tillses, att detta praktiskt vetenskapliga förädlingsarbete blir så mångsidigt och rikhaltigt som de praktiska näringarna och landets ekonomiska förutsättningar kräva.

Hittills har föreningens förädlingsarbete inriktats på det egentliga lantbrukets kulturväxter. Men därutöver kräves även förädling av våra viktigaste trädgårdsväxter. På detta område ha vi med mycket få undantag måst röra oss med utländska stammar och varieteter, vilka ofta nog haft svårt att acklimatisera sig och i övrigt fullt lämpa sig för våra förhållanden. Liksom för lantbrukets vidkommande spelar även frågan om fullt lämpliga fröstammar för landets trädgårdsodling den allra största roll. Och i mån som trädgårdsodlingen utvecklas och utbredes blir det statsekonomiska intresset för förhöjda skörderesultat större.

Styrelsen för Sveriges Pomologiska förening har till Kungl. Maj:t ingått med skrivelse med begäran att »vidtaga åtgärder för upprättande vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet av en avdelning för försöksverksamhet inom trädgårdsskötselns område».

Det torde bliva utskottet och Riksdagen möjligt att vid ärendets behandling taga närmare del av motiveringen i berörda skrivelse.

Emellertid synes det oss, som om frågan angående förädling av våra trädgårdsväxter först får sina naturliga och vetenskapliga betingelser fullt tillgodosedda i en avdelning tillsamman med växtförädlingsanstalten vid Svalöv och dess filialer.»

I avseende å de skäl, som anförts till stöd för den förstnämnda motionen, tillåter utskottet sig att hänvisa till själva motionen.

Utskottet. Med hänsyn till betydelsen för vårt lands jordbruk av den praktiskt vetenskapliga verksamhet, som av Sveriges utsädesförening bedrives vid Svalöv, anser utskottet det riktigt, att ifrågavarande anstalt av staten beredes det understöd, som — utöver de inkomster föreningen åtnjuter från utsädesbolaget, och de bidrag föreningen fortfarande kan komma att uppbära från hushållningssällskap, landsting och enskilda personer — erfordras för anstaltens uppehållande och fortsatta utveckling. I mån som staten sålunda nödgas ikläda sig ökade uppoffringar för uppehållande av föreningens verksamhet torde dock staten böra beredas möjlighet att ifråga om utövandet av anstaltens verksamhet göra sitt inflytande gällande i kraftigare mån än som hittills kunnat ske, eller, såsom 1912 års jordbruksutskott anförde, statens intresse att föra denna verksamhet in under sin omedelbara omvårdnad ökas.

Nu ifrågavarande intresse synes emellertid utskottet kunna på ett tillfredsställande sätt tillgodoses genom de sakkunnigas av Kungl. Maj:t upptagna förslag angående viss ändring av anstaltens organisation, enligt vilket anstalten skulle ställas under ledning av en styrelse, vars flesta ledamöter utsåges av Kungl. Maj:t. Genom en sådan anordning skulle staten beredas erforderligt inflytande å verksamheten vid anstalten, men denna i övrigt bibehållas vid sin nuvarande organisation såsom enskild institution med dess friare former, vilka givetvis äro av ett visst värde just då det gäller bedrivande av en sådan praktisk vetenskaplig verksamhet som den vid Svalöv. Enär dessutom grundad anledning finnes att antaga, att anstaltens verksamhet, tack vare ökade inkomster från bolaget, skall komma att i allt större utsträckning uppehållas genom anstaltens egna medel och minskning i följd härav kunna ske i statens utgifter för anstalten, synes Kungl. Maj:ts förslag jämväl av denna anledning i frågans nuvarande läge vara fördelaktigare än förslaget om statens övertagande av anstalten. Utskottet anser sig alltså icke kunna tillstyrka herr Nilssons i Tånga förslag, att den av utsädesföreningen bedrivna, praktiskt vetenskapliga verksamheten skall övertagas av staten.

Utskottet anser emellertid de sakkunnigas förslag i fråga om antalet styrelseledamöter, som skulle utses av Kungl. Maj:t, bättre än Kungl. Maj:ts förslag i detta hänseende ägnat att främja det därmed åsyftade ändamålet. Utskottet vill därför förorda att 5 av styrelsens ledamöter — däribland ordföranden — utses av Kungl. Maj:t. Därigenom skulle Kungl. Maj:t ock erhålla tillfälle att i styrelsen insätta representanter för flera olika landsdelar, vilken åtgärd i sin ordning torde vara väl ägnad att råda bot på det anmärkta missförhållandet, att anstaltens arbete hittills varit i alltför hög grad inriktat på speciellt sydsvenska

förhållanden samt bidraga till att föreningens verksamhet allt mer och mer komme att bliva vad den rätteligen bör vara, nämligen en hela landet omfattande verksamhet.

Vad av Kungl. Maj:t föreslagits till åstadkommande av erforderligt samarbete med centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet har utskottet funnit lämpligt liksom ock förslaget att, därest föreningens inkomster från bolaget skulle under visst år överstiga vad som i staten för samma år beräknats, föreningen icke skulle äga att under året disponera det sålunda uppkomna överskottet, utan föreskrift meddelas därom, att sådant överskott skulle av föreningen reserveras och upptagas såsom inkomst i statförslag, som upprättas för kommande år. Icke heller mot de i övrigt av Kungl. Maj:t föreslagna villkor för statsbidragets åtnjutande har utskottet haft något att erinra.

I fråga om anslaget till föreningen för år 1914 har utskottet icke haft något att erinra mot det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet. Utskottet kan sålunda icke biträda det av herr Nilsson i Tånga i hans motion framställda förslag om begränsning av anslaget till 35,000 kronor.

Beträffande slutligen den av herrar Linders och Nilsson i Kabbarp väckta motionen i fråga om utredning och förslag i syfte att erhålla en särskild avdelning för förädling av trädgårdsväxter under enhetlig ledning vid Sveriges utsädesförening finner utskottet denna framställning väl motiverad. Trädgårdsodlingen, rätt bedriven, synes nämligen särskilt för mindre jordbrukare kunna bliva en betydelsefull inkomstkälla och i många fall till och med mera lönande än själva jordbruket. Ett av grundvillkoren för att en inhemsk trädgårdsodling skall kunna vidmakthållas och utvecklas torde dock vara, att för landets olika delar lämpliga frösorter komma till användning. I likhet med motionärerna håller emellertid utskottet före, att frågan om förädling av våra trädgårdsväxter kan beträffande såväl naturliga som vetenskapliga betingelser bliva bäst tillgodosedd i en avdelning tillsammans med växtförädlingsanstalten vid Svalöv och dess filialer.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Riksdagen må

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och med avslag å herr Nilssons i Tånga motion med godkännande av i statsrådsprotokollet närmare angivna villkor med här ovan angiven jämkning å extra stat för år 1914 bevilja Sveriges utsädes-

förening ett anslag av 66,000 kronor såsom bidrag till uppehållande av föreningens praktiskt vetenskapliga verksamhet; samt

b) med anledning av herrar Linders' och Nilssons i Kabbarp motion i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning och förslag om inrättande av en särskild avdelning för förädling av trädgårdsväxter under enhetlig ledning med Sveriges utsädesförening.

Stockholm den 15 maj 1913.

På jordbruksutskottes vägnar:

GÖSTA TAMM.

Närvarande: herrar Tamm, Odelberg, frih. De Geer, Paulson, Pers, Ericsson, Lundell, Kronlund, Linders, Hellström, greve Wachtmeister, Barthelson, Lundström, Ekerot, Nilsson i Tånga och Bosson.

Reservationer:

av *P. O. Lundell,* som yttrat:

»Ehuru jag anser skäligt, att staten lämnar understöd till sådan verksamhet, som avser förädling och förbättring av frövaror för trädgårdsodling, så kan jag dock icke finna lämpligt, att sådan inrättas å Svalöv, enär efter mitt förmenande dylik förädling endast kan skötas och bedrivas i sammanhang med en omfattande trädgårdsodling i övrigt, samt anläggningar för dylikt ändamål vid Svalöv skulle bliva en mycket dyrbar och oekonomisk affär. Vida lämpligare och med mindre omkostnader anser jag, att anstalter för trädgårdsväxters förädling kunna anordnas å ställen, där redan nu trädgårdsodling i större omfattning bedrives och speciellt utbildade trädgårdsmän finnas anställda, såsom t. ex. vid Alnarp, Åtvidaberg eller med dessa likartade platser.

På grund av vad jag sålunda anfört, anser jag,

att utskottets utlåtande bort vara sådant, att motionen i sin nuvarande form icke bör till någon Riksdagens åtgärd föranleda.»

av *S. Linders* och *O. Nilsson,* vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Utskottet, som principiellt delar den uppfattning, som gör sig gällande i lantbruksstyrelsens yttrande i ärendet, har i så måtto anslutit sig till herr Nilssons i Tånga motion, att det anser avgörande skäl tala för att staten numera övertager Sveriges utsädesförenings verksamhet. Liksom staten för framtiden måste vara beredd att ekonomiskt helt uppbära företaget, synes jämväl ledningen och förfoganderätten helt böra vila i statens händer. Emellertid 'torde' — såsom departementschefen framhåller — 'ett så viktigt steg, som det att skapa en statsinstitution av den omfattning, som här nu är fråga, icke kunna tagas på grundvalen av den nu föreliggande utredningen i ämnet'. Utskottet förordar sålunda i alla händelser liksom motionären en närmare utredning av frågan om statens övertagande, innan Riksdagen binder sig för vittgående förändringar och mera betydande anslagshöjning.

Även samma motionärs förslag om centralisering av all med statsmedel bedriven växtförädling och försöksverksamhet på jordbruksområdet torde i sammanhang med en sådan utredning synes förtjäna ett närmare övervägande, så mycket mer som vikten av samarbete med olika grenar blivit starkt understruken såväl av tillkallade sakkunniga som av departementschefen.

Med en sådan uppfattning följer, att utskottet icke helt kunnat tillstyrka det av Kungl. Maj:t äskade anslagsbeloppet, vilket beräknats efter ett förslag till stat, som uppgjorts med tanke på ett mera slutgiltigt ordnande. Icke heller har motionärens yrkande kunnat biträdas, enär detta ej tillräckligt fyller det närmaste behovet. I förslaget till utgiftsstat för 1914, som återfinnes på sidan 70 i kungl. propositionen torde enligt utskottets mening, utöver vad departementschefen redan förutsatt, helt kunna utgå posterna nr 3, 4, 7, 11 och 14, samt posterna nr 1, 9 och 13 kunna nedsättas till samma belopp som för 1913. Härigenom minskas utgifterna med 22,200 kronor. Det faktiskt erforderliga anslagsbeloppet skulle sålunda utgöra 43,850 eller i jämnat tal 43,800 kronor.

Beträffande slutligen den av herrar Linders och Nilsson i Kabbarp väckta motionen i fråga om utredning och förslag i syfte att erhålla en särskild avdelning för förädling av trädgårdsväxter under enhetlig ledning vid Sveriges utsädesförening finner utskottet denna framställning väl motiverad. Trädgårdsodlingen, rätt bedriven, synes nämligen särskilt för mindre jordbrukare kunna bliva en betydelsefull inkomstkälla och i många fall till och med mera lönande än själva jordbruket. Ett av grundvillkoren för att en inhemsk trädgårdsodling skall kunna vidmakthållas och utvecklas torde dock vara, att för landets olika delar lämpliga fröstammar komma till användande. I likhet med motionärerna håller emellertid utskottet före, att frågan om förädling av våra trädgårdsväxter kan beträffande såväl naturliga som vetenskapliga betingelser bliva bäst tillgodosedd i en avdelning tillsammans med växtförädlingsanstalten vid Svalöv och dess filialer.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Riksdagen må

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition på extra stat för år 1914 bevilja Sveriges utsädesförening ett anslag av 43,800 kronor,

b) i anledning av herr Nilssons i Tånga motion besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära närmare

utredning och förslag till nästkommande Riksdag om statens övertagande av Sveriges utsädesförenings verksamhet, samt

c) i anledning av herrar Linders' och Nilssons i Kabbarp motion i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning och förslag om inrättande av en särskild avdelning för förädling av trädgårdsväxter vid den statens växtförädlingsanstalt, som kan komma att övertaga Sveriges utsädesförenings verksamhet.»

samt av *A. T. Odelberg* och *G. Tamm.*